

še o Cankarjevem spomeniku na Vrhniki

Odgovor na članek g. Riharda Jakopiča v zadevi osnutka za Cankarjev spomenik

Vrhnika, 9. februarja.

V št. 33 »Slov. Naroda« je gospod Jakopič priobčil odprto pismo slovenski javnosti in menda predvsem temu ubogemu pripravljalnemu odboru na Vrhniki, ki ga že mesece in mesece bombardirajo z apeli, odprtimi pismi in nasveti, kakšen naj bo Cankarjev spomenik. Odbor ta pisma prečita na seji, jih po možnosti upošteva, obenem pa budno posluša ljudski glas, ki pravi, da mora stati na Vrhniki osnutek »Mislec«, ki ga je jury odklonila. Ljudem, ki literature ne poznajo, je treba vsaj to pokazati, da je bil Cankar človek ne ravno grdih oblik in je znal misliti. Drugače bodo — zlasti ob pogledu na spomenik, ki bi imel kar tako »impresionistično« skupaj sprijete brke —, še nadalje mnenja, da je bil to nekultiviran pijanec, ki že na zunaj ni bil dosti prida, kaj šele na znotraj! Osnutke si hodijo ogledovat Vrhničani, pa tudi iz Ljubljane so že prišli in vsi pravijo, da je ljudski glas pravo pogodil. Soglasni z ljudskim glasom so tudi gospodje, pa ne ljubljanski umetniki, ki ničesar prispevali niso (kvečjemu slabe osnutke), ampak tudi gospodje, ki imajo vpliv na odbornike.

To povem g. Jakopiču, ki mu stvar nikakor noče postati jasna. On se je pričel za zadevo zanimati očitvidno šele potem, ko so ga počastili s članstvom juryje. Sicer bi moral vedeti, da je bil tako v glavnem spomenik že gotov (v zamisli Vrhničanov namreč) pred leti, skoraj tik po smrti Cankarjevi. Sicer so pristali na to, da niso dela naročili kiparju, ki je bil od vsega početka izbran. Poiskali so — kot svetovalca — nato drugega, slučajno gosp. Dolinarja, ki je sedaj pri juryju prodril. Tudi to so sprejeli, da so slednjič poklicali juryjo. Vse te koncesije mojim nasvetom so rodile uspeli, da so osvojili slednjič osnutek, na katerega prej niso mislili in našli sedaj tudi že arhitekta, ki ga bo placiral.

Odbor stalno toži, da vsi le kritikujete, konkretnega predloga pa ne stavite. Zbral sem med Vrhničani — torej med ljudstvom — podpise doktorjev in kmečkih fantov, ki so izjavili, da hočejo najmanj to, kar odobri odbor od juryje izbrani osnutek, v boljšem slučaju pa naj razpiše odbor nov natečaj, ker so vsi osnutki brez izjeme naglo skicirani in nedognani. Toda najmanj 90% ljudstva hoče »Mislec«, ker posluša odbor že nekaj mesecev razne Vrhničane in »Ljubljančane«, medtem ko je moj prijatelj g. Furlan zbral v enem dnevu le 50 podpisov. Osebnost odbora svetoval, naj sam izbere izmed treh najboljših osnutkov, pa menda tudi to ne bo zaleglo.

Ker sem tudi jaz zadnjič, ko sem bil dva dni doma, govoril z »ljudmi«, lalike g. Jakopiču pritrdim, da zahteva ljudstvo kvaliteto. Mnogi so ponižni in pravijo, da niso v stanu soditi, zato naj odločijo strokovnjaki. Drugi se izrekajo za posamezne osnutke in med temi odborov protežiranec nikakor nima relativne večine.

Priznam, da odbor nima lalikega stališča in rad verjamem, da je razočaran nad sadovi svojega truda. Tudi je hudo, če očita g. Jakopič, da uganjajo na Vrhniki burke. Pa vse to bi si odbor lahko prepovedal, če bi hotel poslušati namesto nekaterih vrhnških prvakov g. Jakopiča. On je stavil spet dovolj konkreten predlog, a najbrž bodo prezrli svojo staro o »sand kritiki, pa nobenem določnem nasvetu. Ker danes po zagotovilu g. predsednika Jurce delo še ni oddano, ampak so naročeni šele detajlni osnutki, ni prepozno, da razpiše odbor ožjo konkurenco in zagotovi, da bo ona končno odločila, ali pa vsaj sprejme Popotnika št. 2.

Gospod Jakopič pa naj ve, da mu je na Vrhniki marsikdo hvaležen za njegovo zadnje pismo v »Slov. Naroda«, ker ljudska sodba ni taka, kot jo servira, da g. Marjan Marolt.